

De go-to-guys-functie van Nederland

Ko Colijn*

Met de discussie over deelname aan de politietrainingsmissie naar Kunduz nog vers in het geheugen, kan misschien weer eens worden geprobeerd om erachter te komen wat toch die raadselachtige ‘internationale reputatie’ inhoudt waar voorstanders van een internationalistisch Nederlands beleid zich zo’n zorgen over maken.

Wijzelf komen in Nederland nauwelijks verder dan dat begrip zelf. Desondanks wordt een onontkoombaar normatief verband verondersteld tussen internationale status en verplichtingen. Problematisch is dat die status ons voor een deel in de schoot wordt geworpen (dankzij onze ligging, dankzij hardwerkende Duitsers die onze economie op sleptouw nemen, ...) en inderdaad misschien ‘verplichtingen’ schept, maar voor een deel ook op eigen kracht is verworven, dus ons strikt genomen eigenlijk niet tot wederprestaties aan de wereld verplicht. Logischerwijs eerder aan onszelf. Om de zestiende economie van de wereld en de negende exportnatie ter wereld te blijven moeten we in het buitenland aan de weg timmeren. Wil de haven van Rotterdam de grootste van Europa en de vierde van de wereld blijven, dan moeten we China ervan overtuigen dat we die positie waard zijn. Willen we dat Schiphol de positie als veertiende luchthaven van de wereld vasthoudt, dan moet Nederland zich als globaal overstapperron blijven bewijzen. Verplicht in de eigenlijke zin van het woord zijn we niets; het gaat in de kern van de zaak om een tamelijk onduidelijk verband tussen geluk (bijv. onze ligging aan de monding van de Europese delta) en inzet die ons hoge *rankings* en waardering oplevert. Maar de *pay off* is ongewis. Je mag veronderstellen dat Nederland, als regelmatige nummer één op de ontwikkelingsindex van het Center for Global Development, veel waardering opstrijkt – wellicht ook materieel gewin – maar hoe dat nu precies ligt met ‘meedoen in Afghanistan’ is al een stuk ongewisser. En telt meevechten dan weer anders mee dan politieagenten trainen? Ik kan het u niet zeggen. Er is geen geheime boekhouding waarin inzet en stom geluk worden geadministreerd, laat staan een onpartijdige jury die uitmaakt of Nederland onderpresteert of aan zijn ‘verplichtingen’ voldoet. Reputatie is een factor die we voor een deel zelf bedenken, zelf operationaliseren. In Nederland hebben we de lat zelf hoog gelegd door als (vrijwel) enig land ter wereld in de Grondwet te verankeren dat de krijgsmacht er niet alleen is om ons land te verdedigen, maar ook zal worden ingezet voor de handhaving en bevordering van internationale rechts-

* Ko Colijn is waarnemend hoofd Clingendael Security and Conflict Programme, bijzondere leerstoelhouder internationale betrekkingen aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en redacteur bij *Vrij Nederland*. Correspondentiegegevens: prof. dr. K. Colijn, colijn@fsw.eur.nl.

orde. Gouda én Kunduz dus. Maar wanneer dat precies moet, staat er niet in en hangt slechts af van wat anderen van ons vinden en wat wij er zelf van vinden.

Ons betrekkelijke onvermogen om steeds maar weer duidelijk te maken waartoe die geheimzinnige reputatie-index ons verplicht, kan dankzij Wikileaks wellicht een beetje worden gemitigeerd. Een van de – wat mij betreft – fraaiste *cables* is die van 22 augustus 2005, waarin de vertrekkende Amerikaanse ambassadeur Sobel de vrije loop geeft aan zijn ‘parting thoughts’ over de rol en betekenis van Nederland voor Amerika en de wereld. Niet dat hier nu de beslissende rapportcijfers voor vlijt en gedrag (de twee cijfers waar mijn ouders vroeger het eerst naar keken als ik thuiskwam met mijn schoolrapport) worden uitgedeeld, maar Sobel slaagt er in drie kantjes in om te formuleren wat ons waardevol maakt. Wellicht kán dat ook alleen maar door een externe *peer reviewer* worden geformuleerd.

Ik som onze functies kritiekloos op in een eigen parafrase, en het zal duidelijk zijn dat de Amerikaanse ambassadeur dat destijds niet onpartijdig deed. Daar het gaat het nu niet om, nu tellen slechts de criteria zelf. De reputatiedoos heeft drie ingrediënten: *credentials*, *credibility* en *capabilities*. En die kun je in de praktijk op vier manieren opbouwen: door het leveren van *money*, *troops*, *hardware* and *political capital*. Uit alles blijkt dat je dat in een cocktail moet doen; je kunt bijvoorbeeld niet alleen maar geld uitgeven en de andere drie inputs verwaarlozen. Nederland is nog steeds een vitale transatlantische partner, maar hoe vullen we die rol nu in? Door onze unieke Europese positie: de transatlantische relaties samen met het Verenigd Koninkrijk (VK) hoog op de Europese agenda houden, Europa afremmen waar het de Amerikanen te veel wordt, en soms gewoon ‘nee’ zeggen als de Verenigde Staten (VS) dat graag willen. Als de Duits-Franse motor hapert en Europa permanente groepsbesluitvorming institutionaliseert, liggen er kansen voor Nederlands ‘leadership’: door samen met de Italianen te *weigeren* mee te doen aan blokvorming van de grote landen, door ‘quietly’ met Scandinavische landen en het VK mee te doen aan afstemmingsrondjes voorafgaand aan *high level* Europese Unie- (EU-)vergaderingen, door opheffing van het EU-wapenembargo tegen China te frustreren, door net ietsje ‘atlantisch’ voor de Europese muziek uit te lopen op tal van beleidsterreinen waar beleidsconcurrentie vervolgens de gewenste EU-reactie uitlokt (bijv. door het eenzijdig nemen van antiterrorisme-maatregelen), door de bereidheid Amerikaanse belangen in Europa te *pushen* en zich aan te bieden als *joint pilot*-partner van de VS in Europa, en soms zelfs door openlijk het Amerikaanse standpunt in EU-VS-disputen te kiezen (bijv. het Boeing-Airbusconflict). Als zetel van allerlei internationale organisaties is Nederland een ideaal podium voor initiatieven op het terrein van internationaal recht. Het overigens soms *frustrating* legalistische Nederland blijkt in de praktijk pragmatisch genoeg om de keukenmeester te zijn van compromissen waar de Amerikanen goed mee kunnen leven. We zijn door ons ondernemingsklimaat en technische voorzieningenpeil zoals ‘the highest broadband penetrations in Europe’ een ‘aantrekkelijke *gateway*’ voor Amerikaanse ondernemingen. Ook conceptueel is Nederland een geschikte wegbereider: het door ons uitgedragen idee dat veiligheid een element van ontwikkelingssamenwerking kan zijn, kan veel twijfellanden over de streep trekken om aan vredesoperaties mee te doen. Dat een fatsoenlijk land als Nederland zélf aan bepaalde operaties meedoet (nazorg Irak,

Afghanistan), geeft ons land ook een *cover*-functie; zelfs landen als Japan kunnen dan moeilijk weigeren mee te doen.

De *parting thoughts* van ambassadeur Sobel zijn verplichte coligestof in elke module over Nederlands buitenlands beleid. Er staan nog wel twintig andere rollen in die ons, in de ogen van de machtigste bondgenoot, zo nuttig maken. In drie woorden weet hij dat samen te vatten: we danken onze reputatie aan het feit dat we dé 'go-to-guys' zijn.

Literatuur

Cable 05TheHague2309, www.wikileaks.ch/cable/2005/08/05TheHague2309.html.